

Cesta k Všeobecné deklaraci lidských práv OSN

Přepsáno podle vyprávění Vladimíra Chlupa při jeho návštěvě v Psychiatrické léčebně Šternberk ve dnech 16.7.2024 a 17. 7.2024,

kde je již dvanáct dní vězněn v rozporu s Listinou základních práv a svobod.

Hrůzy válek druhé poloviny 19. století a první poloviny století 20. vedly k jasným úvahám, že takto „nekontrolovaně“ pokračovat nelze. Kolonialismus, konkrétně třeba události spojené s Belgickým Kongem, totální válkou vč. zákopových bojů Velké války i koncentrační (Dachau), vyhlazovací (akce Reinhard) nebo pracovní (Mittelwerk – Dora, Mauthausen – Gusen) tábory nacistického Německa, či japonský masakr v Nankingu byla obrovská selhání, která se již neměla opakovat.

Charta Organizace spojených národů, zdůrazňující rovnost lidí, se v říjnu roku 1945 stala platformou umožňující přijetí účinného řešení. V článku 68 Charty OSN je uvedeno: „Hospodářská a sociální rada zřizuje komise v oboru hospodářském a sociálním a pro podporování lidských práv, . . . „. Komise pro lidská práva, energicky motivovaná Eleanorou Rooseveltovou (1884 - 1962), začala pracovat v roce 1946.

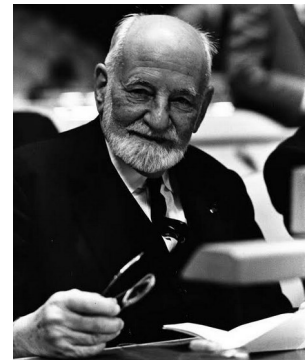
První návrh „mezinárodní“ listiny práv předal kanadský metodista a předseda Komise John P. Humphrey (1905 - 1995). Vycházel ze stručných Listin práv USA nebo Virginie. Stručný výčet pak „po francouzsku“ přepracoval na druhém jednání komise Francouz židovského vyznání René Cassin (1887 - 1976). Sám těžce raněný kulometnou dávkou roku 1916 využil francouzskou Deklaraci práv člověka a občana a s vědomím všeobecné platnosti základních práv je více rozepsal a precizoval; nyní návrh již Všeobecné deklarace základních práv a svobod získal i Preambuli.

První zasedání Komise pro lidská práva

Eleonora Rooseveltová

René Cassin

zleva: Rooseveltová, Humphrey, Malik

Dalším zásadním přispěvatelem se stal libanonský ortodoxní křesťan Charles Malik (1906 - 1987). Matematicko-fyzikální i filozofické (u Heideggera a Whiteheada) vzdělání mu umožnila vnímat návrh Deklarace z perspektivy přirozeného práva, zejména Summy teologické Tomáše Akvinského. Komise tak byla vystavena nejen „mučivým“ výkladům o teologickém díle církevního otce 13. století, ale umožnilo jí to i další propracování znění přirozených práv člověka. Významný čínský zástupce P. C. Chang (1892 - 1957) reagoval na

dosavadní převahu židovsko-křesťanského přístupu poznámkou, že nyní by měla být Komise podrobena obdobné „tortuře“ ze strany učení konfucianismu. „Obecné zděšení“ uklidnil poznámkou, že místo prosazování tisícileté tradice čínského myšlení se spokojí s přijetím svobody náboženství. Následně se sice názorově střetl s křesťansky orientovaným Malikem, ale vidina dlouhého seznamování se s myšlením Konfucia a jeho následovníků i jej přesvědčila, aby souhlasil s pluralismem.

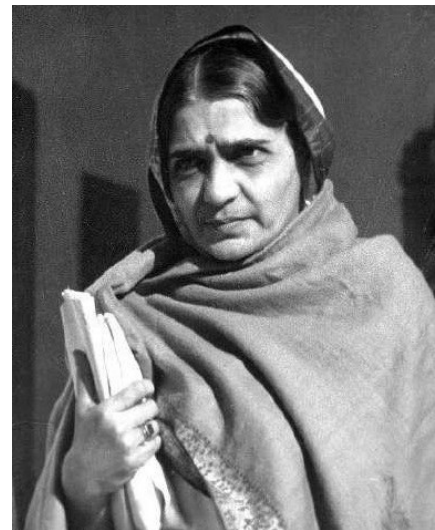
Poslední významnou poznámku pak pronesla žena – indická zástupkyně Hansa Mehta (1897 – 1995). Zeptala se, zda-li je nutné, aby francouzský návrh zdůrazňoval rovnost „homme“, nebylo-li by lepší přijmout rovnost „lidí“.

Charles Habib Malik

Pen Cun Chang

Hansa Jivraj Mehta

Všeobecná deklarace lidských práv Organizace spojených národů se tak rodila nejen ve stínu kolonialismu, totální války, národních a rasových zvěrstev, ale i v duchu pluralismu, napříč kulturami a především s vědomím, že lidé jsou si rovni v důstojnosti i v právech. Výsledný text byl předložen k hlasování ve Valném shromáždění OSN dne 10. prosince 1948. Čtyřicet osm členských zemí OSN souhlasilo, osm se zdrželo hlasování, a to včetně tehdy již komunisty ovládaného Československa. I to dosvědčuje, že uzákonit základní práva a svobody je nutné. Cesta k vypracování závazné mezinárodní smlouvy – budoucímu MEZINÁRODNÍMU PAKTU o občanských a politických právech byla připravena.